

Justiits- ja Digiministeerium

Teie: 14.07.2026 nr JDM/26-0817/-1K

Meie: 21.07.2026 nr 1-7/209-2

**Siseministeeriumi tagasiside
karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu
väljatöötamiskavatsusele (lastevastaste
seksuaalkuritegude aegumistähtaegade
pikendamise VTK)**

Austatud justiits- ja digiminister

Täname, et edastasite Siseministeeriumile kooskõlastamiseks ja arvamuse andmiseks karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsuse (lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamise VTK, edaspidi *KarS VTK*). Siseministeerium kooskõlastab VTK järgmiste märkustega arvestamise korral.

1. KarS VTK-s on kirjeldatud, et seadusemuudatusega võib kaasneda õiguskaitseasutuste ja kohtute töökoormuse kasv. Siseministeeriumi hinnangul võivad muudatused kaasa tuua ka vajaduse täiendavate koolituste, juhendmaterjalide ja menetluspraktika ühtlustamise järele. Palume eelnõu koostamisel mõjuanalüüsi täiendada hinnanguga õiguskaitseasutuste ressursivajadusele, täiendavale menetluskoormusele ning võimalikele rakenduskuludele, lähtudes mõjude hindamise metoodikast. Lisaks, arvestades, et muudatused võivad kaasa tuua varem toime pandud kuritegudega seotud pöördumiste ja menetluste arvu kasvu ning suurendada nii ohvriabi kui ka psühholoogilise toe vajadust, palume hinnata ka olemasolevate tugisüsteemide valmisolekut võimalike pöördumiste arvu kasvuks ja sellega kaasnevat võimalikku täiendavat ressursivajadust.
2. Soovime märkida, et kuigi KarS VTK-s on esitatud kolm võimalikku lahendusalternatiivi eesmärgiga parandada seksuaalvägivalla ohvrite õiguskaitset ja neile pakutavat tuge, on neist sisuliselt käsitatavad vaid kaks. Esimene lahendusalternatiiv, mille kohaselt jäetaks praegune regulatsioon muutmata, on näiline, kuna KarS-i VTK-s käsitletavat küsimust on otseselt seotud Euroopa Liidu laste seksuaalset kuritarvitamist ja ärakasutamist reguleeriva direktiiviga 2011/93/EL. Pärast direktiivi vastuvõtmist ja jõustumist on see liikmesriikidele siduv ning selle nõuete täitmata jätmise või puudulik ülevõtmine võib kaasa tuua rikkumismenetluse algatamise Euroopa Komisjoni poolt ning lõppastmes ka rahaliste sanktsioonide kohaldamise. Seetõttu leiame, et sellise alternatiivi esitamine, mis eeldab Euroopa Liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist või nendega vastuollu minekut, ei ole asjakohane. Kui eelnõu edasisel menetlemisel peetakse vajalikuks esitada erinevaid lahendusvariante, teeme ettepaneku piirduda üksnes sellistega, mis on kooskõlas Euroopa Liidu õigusest tulenevate kohustustega.

3. KarS-i VTK-s on seksuaalvägivald all kannatanute tõhusamaks kaitseks esitatud lahendusalternatiiv nr 3, mille kohaselt pikendatakse proportsionaalselt lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegu. Pikim, s.o 32-aastane aegumistähtaeg, kohalduks lapse vaginaalse või oraalse vägistamise ning jõu või sunniga seksuaalse enesemääramise ikka mitte jõudnud lapse prostitutsioonis osalema panemise korral. Siseministerium teeb ettepaneku lisada sellesse loetellu ka lapse analne vägistamine, kuna vägistamine võib toime panna ka sellisel viisil.
4. Sama lahendusalternatiivi kohaselt rakendatakse 15- aastast aegumistähtaega kahe teo puhul: laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali tootmise korral ning juhul, kui laste prostitutsioonis ärakasutamise raames osaletakse seksuaaltegevuses seksuaalse enesemääramise ikka jõudnud lapsega. Kuigi toetame laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali tootmise eest ette nähtud aegumistähtaaja pikendamist, tuleb arvestada, et laste seksuaalne väärkohtlemine veebis esineb ka muudes vormides ning nende mõju kannatanutele on sama traumeeriv. Veebis toime pandava seksuaalse väärkohtlemise vormideks on muuhulgas näiteks *grooming* ehk lapse sihipärane seksuaalne mõjutamine, seksuaalne väljapressimine (*sextortion*), otseülekandena toimuv seksuaalne väärkohtlemine, lapse enda loodud intiimse materjali kuritarvitamine, seksuaalsed vestlused ja veebipõhine ahistamine, lapse kokkupuude soovimatu seksuaalse sisuga ning veebi kaudu korraldatud füüsiline väärkohtlemine. Siseministerium teeb ettepaneku laiendada veebis toime pandud laste seksuaalse väärkohtlemise nii, et see hõlmaks lisaks laste seksuaalset kuritarvitamist kujutava materjali tootmisele ka teisi veebis toime pandavaid lastevastaseid seksuaalkuritegusid, arvestades selliste kuritegude avastamise ja menetlemise eripära ning nende arvu suurenemist.
5. KarS-i VTK-s on põhjendatud vajadust pikendada lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegu, kuid põhjalikumalt tuleks selgitada ja analüüsida, miks on erineva liigi ja raskusastmega kuritegude puhul valitud just 15-, 20- ja 32-aastased aegumistähtajad. Palume täiendada analüüsi hinnanguga kavandatud aegumistähtaegade sobivusele, vajalikkusele ja mõõdukusele ning põhjendada, miks on valitud tähtajad proportsionaalsemad kui teistsuguse pikkusega aegumistähtajad. Samuti tuleks põhjendada, miks on aegumistähtaegade diferentseeritud pikendamine proportsionaalsem lahendus kui näiteks lastevastaste seksuaalkuritegude aegumatuks tunnistamine.
6. KarS-i VTK-s nähakse lastevastaste seksuaalkuritegude puhul ette erinevad aegumistähtajad sõltuvalt teo liigist ja raskusest. Palume analüüsida erinevate tähtaegade kohaldamisega kaasnevaid praktilisi probleeme ning kaaluda, kas regulatsiooni selguse ja rakendamise lihtsuse huvides oleks põhjendatud kehtestada ühtsemad aegumistähtajad. Eelkõige võib küsimus tekkida olukorras, kus kriminaalmenetlust alustatakse raskema kuriteokoosseisu tunnustel, millele kohaldub pikem aegumistähtaeg, kuid menetluse käigus muutub teo õiguslik kvalifikatsioon ning kohaldamisele kuulub lühema aegumistähtajaga koosseis, mille puhul võib tegu selleks hetkeks olla juba aegunud. Palume analüüsida selliste olukordade võimalikke tagajärgi menetlustele ja kannatanutele ning eraldi hinnata, kas ja milliseid probleeme võib praktikas tekitada erinevate aegumistähtaegade kohaldamine.
7. KarS-i VTK-s on küll käsitletud väga ammu toime pandud kuritegude menetlemisega kaasnevaid tõendamisraskusi, kuid põhjalikumalt tuleks analüüsida selliste menetluste praktilist perspektiivi. Kuivõrd legaliteedipõhimõttest tulenevalt tuleb kuriteokahtluse olemasolul kriminaalmenetlust alustada ka juhul, kui aja möödumine on oluliselt vähendanud tõendamisvõimalusi, palume hinnata selliste menetluste tegelik tulemuslikkust praktikas. Palume täiendada KarS-i VTK-d nende riikide praktika analüüsiga, kus lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegu on juba pikendatud või osa selliseid kuritegusid on tunnistatud aegumatuks. Eelkõige tuleks hinnata, kas ja kui suures ulatuses suurenes pärast muudatuste jõustumist varem toime pandud kuritegude kohta alustatud menetluste arv, milline oli selliste menetluste lõpptulemus (süüdimõistmine, õigeksmõistmine või lõpetamine) ning kas ilmnis probleeme tõendamise või õigusemõistmise efektiivsusega.

8. VTK mõjuanalüüsis on käsitletud kriminaalmenetluste arvu võimalikust suurenemisest tulenevaid kulusid, kuid ei ole hinnatud võimalikku mõju riigi kuludele seoses süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamisega. Arvestades, et pikemate aegumistähtaegade tulemusel võib suureneda väga ammu toime pandud ja tõendamiskustega kuritegude menetlemine, palume hinnata, kas ja millises ulatuses võib sellega kaasneda täiendav riigi hüvitamiskohustus süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse alusel.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister